Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

KURJER EKONOMICZNY & AKCYJNY

Rok III. Nr. 9 **Warszawa, 15 maja 1928 r.** Cena numeru poj. 30 gr.
Wychodzi w dn. 15 i 30 każdego miesiąca

Nowy prąd w przemyśle amerykańskim

„National prosperity depends on successful business, and successful business depends on good relations within works".

„Narodowy dobrobyt zależy od pomyślnego biegu interesów, a pomyślny bieg interesów zależy od dobrych stosunków w przesiębiorstwach".

To hasło dnia amerykańskiego.

Przemysł amerykański, ożywiony duchem pionierskim, którego zarzewie tli jeszcze w kraju, mężnie stawił czoło przykrym następstwom okresu deflacyjnego 1920 r., rzucając się w wir doświadczeń, z których, opierając się na falangach ludzi, mających jeden tylko cel na oku — „success" — wyniósł cenne dla siebie wskazania.

Gdy akcja, zmierzająca do obniżenia listy płac do poziomu przedwojennego, rozbiła się w zetknięciu z silnym prądem jej wzrostu, wywołanym ograniczeniami imigracyjnemi, rozpoczęto zastosowywać w przedsiębiorstwach najlepsze i najnowoczesniejsze maszyny. Z biegiem czasu nadszedł nieunikniony okres standaryzacji, masowej produkcji. Produkcja masowa umożliwiła zakup surowców w olbrzymich ilościach, po najniższych cenach, zmusiła jednak przedsiębiorców do rozejrzenia się za nowymi rynkami zbytu.

Rozwija się olbrzymia propaganda na łamach pism i wydawnictw. Celem jej jest zapoznanie kraju z produktami poszczególnych zakładów przemysłowych. Zdobywa sobie popularność oświadczenie jednego ze wzbogaconych przemysłowców amerykańskich, iż przemysłowiec, który nie reklamuje swej produkcji, podobny jest do człowieka, który w ciemności daje znaki swemu przyjacielowi, on wie co robi, i wie, czego chce, ale tylko on s a m. W rzesze sprzedawców wpaja się tezę: „winieneś i musisz sprzedawać, odbiorcy najczęściej sami nie wiedzą, czego im brak, musisz umieć ich przekonać, iż potrzeba im naszych towarów, w przeciwnym razie jesteś niedołęgą i bezużytecznym".

Równolegle ze wzrostem produkcji, zmniejszaniem się kosztów i zniżką cen towarów, wzmaga się siła kupna odbiorców, wzrasta poziom życiowy robotników, a z nim i ich wymagania życiowe.

To właśnie wzmożenie się siły kupna odbiorców, których szeregi równocześnie zasiliły całe rzesze robotnicze, przyczynia się najwięcej do ożywienia przemysłu i jego obecnego rozkwitu. Wzrasta dobrobyt.

Bije źrodło nowego prądu. Drogą ewolucji zaczyna się przewiajać w przemyśle nowy czynnik — czynnik ludzki.

Powstaje nowy prąd demokracji przemysłowej, którego punktem wyjścia i końcowym celem jest zmiana wzajemnego ustosunkowania się pracodawców i pracowników.

W ujęciu praktycznem urzeczywistnia się ta idea a) w systemie udziału w zyskach — „profit sharing" —, b) w systemie wysyłania do zarzadu przedsiębiorstwa delegatów rzesz pracowniczych, których zadaniem jest przeprowadzanie łącznie z delegatami przedsiębiorców narad i uchwał w zakresie płac, czasu pracy i zarządzeń, zmierzających do obopólnego dobra.

Nowy prąd nie wnosi zasadniczo nic nowego w zakresie udziału w zyskach, pomysł ten bowiem ma już za sobą prawie sto lat, już Carnegie i Rockefeller, jako pierwsi, przyznawali swym wybitnym pracownikom, oprócz poborów, pokaźną część swych zysków, zależnie od wpływu ich działalności na ich wysokość, nowość jednak jego przejawia się w rozciągnięciu udziału w zyskach na wszystkich pracowników i robotników.

Najpotężnieiszym i najgorętszym propagatorem tego prądu jest Rockefeller junior, głoszący zasadę słuszności w wzajemnem ustosunkowaniu się pracodawcy i pracowników. Im więcej troszczyć sie będzie kapitał o interesy pracy, tem większe mu zyski przypłyną. Niedorzecznością jest, by dwie osoby — pracodawca i robotnik — obaj zdani na siebie partnerzy, we wrogiem ku sobie trwali usposobieniu. W kontroli wielkiego przemysłu winni być zastąpieni: kapitał, praca, kierownictwo i odbiorcy, nadając mu kierunek ruchu. W słowach zwięzłych głosi zasadę uważania robotnika w pierwszym rzędzie za istotę ludzką, a nastepnie za współczynnik w przemyśle.

Głoszone przez się zasady przeprowadza Rockefeller junior w całym szeregu swych zakładów przemysłowych.

Trzeźwi amerykanie, zdając sobie sprawe, iż w przedsiębiorstwie, w którem wre praca na społecznem i psychologicznem podłożu współpracy pracodawców z pracownikami; znacznie łatwiej unika się marnotrawienia materjałów i straty czasu, a rośnie wydajność, niż tam, gdzie pracuje się w atmosferze nieprzyjaźni i braku zaufania, dochodzą do przekonania iż nie rozchodzi się tu o „filozofię", lecz o „zysk"

Przedsiębierze się szereg prób, wprowadzenia zasad tych w życie, a w wyniku ich powstaje pokaźny szereg długo i dobrze przemyślanych planów, które choć różnią się w szczegółach, pod wpływem miejscowych i technicznych warunków, to jednak w zasadzie służą jednej sprawie.

Jedne z nich odrzucają udział przedstawicieli pracy w kierownictwie przedsiębiorstwa, inne zasadniczo udziałowi temu się nie sprzeciwiają. Jedne przyjmują zasadę bezpośredniego udziału w zyskach, inne dążą do tegoż celu pośrednio. Wysokość udziału w zyskach, procentowy stosunek płatności w gotówce i oprocentowanych udziałach pozostawia się indywidualnemu określeniu.

Wprowadzanie planów w życie przybiera na tempie w miarę osiągania pomyślnych wyników.

Praca zorganizowana zajmuje początkowo w stosunku do planów tych stanowisko wyraźnie nieufne, ba wręcz nieprzyjazne, z biegiem jednak czasu rezygnuje z większości swych zastrzeżeń, widząc, iż prąd ten zmierza do obopólnych korzyści.

Nowy prąd wywiera korzystny wpływ na przemysł, co przyznają nawet ekonomiści konserwatywni.

Na wpływ prądu tego na wydajność pracy rzuca światło oświadczenie p. Willarda, prezesa Tow. Kolei Baltimore & Ohio, które przeprowadziło w tej dziedzinie najpoważniejsze próby, iż „robotnicy pracują obecnie jaknajlepiej, nie dlatego, że odczuwają, że muszą, lecz dlatego, że c h c ą jaknajlepiej pracować".

Jakkolwiek przedwcześnie byłoby mówić o sukcesie tego prądu, choć ma on pomyślne widoki, to jednak jedno jest pewne, że jeśli zwycięży system współpracy i współrady dla dobra obopólnego, to stanie on się niezwykle cennym, o wartości wręcz nieobliczalnej, aktywem przemysłu amerykańskiego w jego światowem współzawodnictwie z innemi krajami.

Ted.

Położenie gospodarcze Polski

w kwietniu 1928 r.

Na rynku pieniężnym i kredytowym nastąpiło w kwietniu nieznaczne pogorszenie sytuacji. Zapotrzebowanie kredytów naogół wzmogło się, głównie wobec rozpoczęcia się sezonu wiosennego w licznych gałęziach produkcji. W pewnym stopniu przyczyniło się również do ścieśnienia rynku pieniężnego unieruchomienie większych kapitałów w towarze pochodzenia zagranicznego, w związku z dużemi zakupami w przededniu waloryzacji ceł, oraz przypadające w kwietniu płatności podatku dochodowego. Ciasnota gotówkowa dała się szczególnie we znaki w większych ośrodkach w ostatnim tygodniu kwietnia, jednakże już w pierwszych dniach maja płynność rynku pieniężnego znacznie się polepszyła.

Wkłady wzrastały w kwietniu naogół w dalszym ciągu, jednakże nierównomiernie. W Banku Gospodarstwa Krajowego wkłady — po rekordowym wzroście w marcu — zmniejszyły się w kwietniu o przeszło 10 milj. zł. do 383 milj. zł., podobnie w Banku Rolnym o 1,3 milj. zł. do 44,3 milj. zł. (spadek rachunków czekowych o 14 milj. zł., wzrost wkładów terminowych o 12,7 milj. zł.). W Pocztowej Kasie Oszczędności wkłady utrzymały sie na niezmienionym poziomie 244 milj. zł. Z prywatnych banków warszawskich brak narazie szczegółowych informacyj; ogólna wysokość wkładów zmianie, zdaje się, nie uległa.

Podaż weksli o dłuższych terminach płatności, do 6 a nawet 9 miesięcy, zwiększyła się, zwł. w branży włókienniczej i metalurgicznej. Dyskontowanie pierwszorzędnych weksli nie natrafiało jednakże na trudności. Banki łódzkie zaczęły w większej mierze przyjmować do dyskonta weksle z terminami dłuższemi. Stopa procentowa dla mniej dobrych weksli, dyskontowanych na rynku prywatnym, nadal jest wysoka i wynosi 1—2, a nawet 2½% miesięcznie. Wypłacalność naogół dobra: ilość protestów weksli dyskontowanych mała, zwiększyła się jedynie nieznacznie ilość protestów weksli inkasowych.

Portfel wekslowy Banku Polskiego wykazuje nieznaczne zwiększenie w ciągu miesiąca do 499 milj. zł.; obieg biletów bankowych bez zmiany (1.126 milj. zł.), rachunki żyrowe i kas państwowych zmniejszyły się w dalszym ciągu do 354 milj. zł. w końcu kwietnia (wobec 527 milj. zł. w dniu 20 marca 1928 r.).

Na rynku papierów wartościowych zainteresowanie było nadal słabe. Mocniejsza tendencja, jaka zarysowała się w drugiej dekadzie kwietnia ustąpiła w końcu miesiąca ponownemu bezruchowi. Poziom kursów zarówno papierów lokacyjnych, jak dywidendowych, na giełdzie warszawskiej w kwietniu poważniejszym zmianom nie uległ.

Na giełdzie krakowskiej dokonywano minimalnych tranzakcyj papierami o stałem oprocentowaniu, po kursach zbliżonych do kursów oficjalnych warszawskich. Na rynku akcyjnym z początkiem miesiąca tendencja słaba, w drugiej połowie miesiąca wszystkie papiery nieco zwyżkowały, jednakże obroty były małe z powodu braku gotówki.

Na giełdzie lwowskiej położenie bez zmiany. Papiery państwowe bez popytu, trafiały się większe partje do sprzedaży, lecz mimo to kurs ich się utrzymał. Kursy niektórych papierów dywidendowych w drugiej połowie kwietnia nieco się poprawiły. Popytem cieszyły się Tespy, Browary Lwowskie, Gazolina, Chodorów.

Na giełdzie poznańskiej panowało nieco większe ożywienie. Papiery procentowe były mocne w kursach. Poszukiwano 5% pożyczki konwersyjnej i 8% listów dolarowych Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego, jak i 6% listów żytnich. Akcje bankowe bez większego zainteresowania. Z akcyj przemysłowo-handlowych poszukiwano Cegielskiego po 48—54 zł., Herzfelda po 52—58 zł., Dr. A. May'a po 111—115 zł. i Unję po 27—28.50 zł. Listy zastawne bez większego zainteresowania.

W Wilnie kurs 4½% listów zastawnych Wileńskiego Banku Ziemskiego nadal wzrastał w szybkiem tempie, osiągając maksimum w dniu 18 kwietnia — 750 zł. za 1000 nom. Od tej daty w związku z wiadomością o niepomyślnym wyniku rokowań z bawiacym podówczas w Wilnie p. Dewey'em, w sprawie ulokowania pakietu obligacyj Banku w Ameryce, kurs ten uległ załamaniu i spadł do 705 w dniu 25 kwietnia. W dalszym ciągu jednak nastąpiła pewna poprawa, gdyż naogół tego materjału na rynku brak, a w połowie roku przewidywane są liczne amortyzacje w związku z uruchomieniem pożyczek Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego.

W miesiącu sprawozdawczym interesowano się szczególnie akcjami Wileńskiego Banku Ziemskiego. Cena rynkowa akcji tej wahała się od dłuższego czasu około cyfry 150 zł. za sztukę; od początku kwietnia nastąpiła zwyżka, która w połowie miesiąca przybrała znaczne rozmiary: 16.IV akcje Wileńskiego Banku Ziemskiego były notowane 193, 17-ego 200, a 18-ego 240. Od dnia 20.IV równolegle z listami zastawnemi nastąpiło załamanie się kursu akcyj, które do końca miesiąca straciły 35 punktów w stosunku do kursu najwyższego.

Listy zastawne Towarzystwa Kredytowego m. Wilna bez ruchu, 23.IV giełda notowała kurs 650 do 640 za 1.000 rb. (775 zł.), tranzakcyj jednak nie dokonano.

Kursy pożyczek państwowych polskich na giełdzie nowojorskiej zwyżkowały w dalszym ciągu. 8% pożyczka Dillonowska osiągnęła w kwietniu 101.64, w końcu miesiąca kurs jej wynosił 101.50. Obroty sięgały ponad 100 tys. dolarów tygodniowo. Znaczniejszy wzrost kursu wykazuje 6% pożyczka dolarowa, której najwyższy kurs w marcu wynosił 85¼, podczas gdy w kwietniu doszedł do 87; notowanie w końcu miesiąca 86.75. Obroty były większe i dochodziły powyżej 50 tys. dolarów tygodniowo. Kurs 7% pożyczki stabilizacyjnej utrzymał się bez zmiany na poziomie około 91.50. Obroty tygodniowe wynosiły 200 do 300 tys. dolarów. Na giełdzie londyńskiej doszedł jej kurs w pierwszym tygodniu miesiąca sprawozdawczego do 93.50, obniżył się jednak w ostatnim tygodniu kwietnia do 90.50. Na giełdzie w Sztokholmie notowano w ostatnim tygodniu kwietnia kurs najwyższy 91.75, w Paryżu 99,83.

ROLNICTWO

Niepomyślny stan zasiewów ozimych, będący jedną z głównych przyczyn zwyżki cen na zboża, pogorszył się w dalszym ciągu, wskutek trwania niepomyślnych warunków atmosferycznych. Największe straty są w życie, rzepaku i jęczmieniu, natomiast pszenica ucierpiała stosunkowo mniej. W zachodniej części kraju (woj. Poznańskie, Pomorskie, Łódzkie i Krakowskie) nastąpiła pewna poprawa, zwł. o ile idzie o pszenicę, natomiast zaznaczyło się dość znaczne pogorszenie we wschodniej części kraju szczególnie w woj. Wschodniej Małopolski, w których stan ozimin w marcu był jeszcze dość zadawalający. Poważna część przestrzeni rolnej pod zasiewami ozimemi ulega przeoraniu pod nowe zasiewy. Panujące chłody opóźniły wiosenne roboty polne, które nie wszędzie są jeszcze zakończone, wpływając również niepomyślnie na wegetację roślin.

Wśród roślin uprawnych podkreślić należy zwyżkę cen na ziemniaki, ze względu na niewielką ich podaż ze strony rolników, przeznaczających większe ich ilości dla swych gospodarstw, wobec wyczerpywania się zapasów zbożowych. Zapotrzebowanie na chmiel, przed sezonem na piwo, wzrosło przy spokojnej tendencji cen. Konjunktura na len i konopie jest dobra; ceny pod wpływem zagranicznej tendencji zwyżkują.

Wzrosło wśród rolników znaczne zapotrzebowanie kredytu, motywowane złym stanem zasiewów. W ciągu kwietnia Bank G. Kr. wypłacił pożyczek w listach zastawnych na hipoteki ziemskie w kwocie 3.152 tys. zł. (1.335 tys. zł. w marcu b. r.). P. Bank Rolny zaś, analogicznych pożyczek na 7.489 tys. zł. (7.211 tys. zł. w marcu b. r.).

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ.

W górnictwie węglowem zbyt węgla kamiennego w kwietniu, w związku z mniejszem zapotrzebowaniem na cele opałowe, obniżył się dość znacznie, ogółem o około 320 tys. t., z 3.065 tys. t., w marcu do 2.745 tys. t. w kwietniu. Sprzedaż węgla w kraju była o około 250 tys. t. mniejsza i wynosiła ca 1.790 tys. wobec 2.040 tys. t. w marcu. W stosunku do kwietnia 1927 r. stan powyższy jest jednak znacznie korzystniejszy, gdyż w r. ub. sprzedano na rynku krajowym tylko 1.436 tys. t., co oznacza, że zapotrzebowanie węgla w kraju było również w kwietniu b. r. prawie o 25% większe, niż w roku poprzednim.

Eksport węgla w miesiącu sprawozdawczym był o 67 tys. t. mniejszy. Z uwzględnieniem mniejszej ilości dni roboczych (24 wobec 27 w marcu) przeciętna dzienna wysyłka węgla zagranicę wzrosła o przeszło 5%. Spadek wywozu przypada wyłącznie na kraje, do których węgiel idzie drogą lądową. Do Austrji, Węgier i Czechosłowacji wysłano ogółem 286 tys. t., czyli prawie o 100 tys. t. mniej, niż w marcu. Dalsze znaczniejsze osłabienie wykazuje również eksport do Włoch — o 16 tys. t., gdzie zbyt wskutek wzmożonych dostaw niemieckiego węgla reparacyjnego dotkliwie się pogorszył. Korzystnie kształtował się natomiast co do ilości wywóz naszego węgla na rynki skandynawskie i bałtyckie, na które wywieziono w kwietniu ca. 520 tys. t., to jest ok. 63 tys. t. więcej, niż w miesiącu poprzednim. Eksport do Szwecji wykazuje wzrost o 45 tys. t., głównie dzięki uruchomieniu w miesiącu sprawozdawczym nieczynnych w poprzednich tygodniach wskutek strajku i lokautu fabryk celulozy i papieru w Szwecji ,a pozatem również dzięki znaczniejszym dostawom dla kolei szwedzkich. Wieksze ilości wywiozły kopalnie g.-śląskie również dla kolei norweskich i finlandzkich. Z ogólnego eksportu węgla w kwietniu przypada na państwa skandynawskie i bałtyckie prawie 55%. Ceny węgla polskiego na rynkach północnych pozostały naogół na poziomie z poprzedniego miesiąca, tak samo nie zauważono dalszej zniżki cen ze strony eksporterów angielskich.

W związku ze wzrostem wywozu do Skandynawji pokaźnie zwiększyła się wysyłka węgla drogą morską przez porty w Gdańsku i Gdyni do rekordowej, jak dotychczas, wysokości 537 tys. t., przekraczając o przeszło 50 tys. t. cyfrę z poprzedniego miesiąca. Ogółem przeszło przez porty polskie zgórą 56% całego eksportu węgla w kwietniu, wobec 47½% w marcu.

W hutnictwie żelaznem, w stosunku do rekordowych, jak, dotąd, wyników produkcji i zbytu w marcu, wytwórczość i obroty hut żelaznych doznały w kwietniu pewnego osłabienia i osiągnęły mniej więcej rozmiary z lutego b. r. Spadek produkcji w stosunku do marca wynosi w dziale wysokich pieców 4 6%, w stalowniach 8%, w walcowniach przeszło 17 . Zmniejszenie produkcji i sprzedaży tłomaczy się głównie mniejszą ilością dni pracy w kwietniu (24 wobec 27 w marcu). W niektórych hutach zauważono mniejsze zainteresowanie dla surówki odlewniczej. Dość krytycznie przedstawia się sytuacja w dziale produkcji szyn z powodu braku zamówień Min. Komunikacji. Natomiast dobrym zbytem cieszyły się, w związku z rozpoczynającym się ruchem budowlanym, żelazo profilowe i blachy.

Wywóz wytworów hutniczych utrzymał się mniej więcej na niskim poziomie z poprzednich miesięcy (w marcu wywieziono ok. 7.560 t., w lutym 8.360 t.). Duże znaczenie posiada powierzenie eksportu wytworów walcownianych Syndykatowi. Hut w nowej umowie syndykackiej, zawartej w ostatnich dniach kwietnia na przeciąg trzech lat. i regulującej jak poprzednie umowy sprzedaż produktów walcowni na rynku krajowym, a pozatem również eksport tych wytworów i zużycie własne hut.

Położenie *przemysłu metalowo - przetwórczego* kształtowało się naogół niemniej pomyślnie, niż w okresie poprzednim. Stan zatrudnienia fabryk nie doznał pogorszenia, liczne zakłady zwiększyły swą produkcję, licząc na dobry zbyt wskutek zapowiedzianych inwestycyj budowlanych oraz poczynionych zamówień ze strony rolników.

W górnictwie naftowem obniżyło się w dalszym ciągu wydobycie ropy naftowej. Przeciętnie na dobę wydobywano w Zagłębiu Borysławskiem ca 1.440 t., mniej niż w marcu. W kwietniu zanotowano dowiercenie dwuch nowych szybów: na kopalni „Aldona" w Mraźnicy uzyskano na głębokości 1.380 m. produkcję ca 10 t. dziennie. W końcu miesiąca dowiercono w Bitkowie na kopalni Galicyjskiego Karpackiego Tow. Naftowego szyb z produkcją 3,5 t. na dobę.

Przemysł włókienniczy. — Stan zatrudnienia w łódzkim przemyśle włókienniczym był w kwietniu słabszy niż w okresie poprzednim. W przemyśle bawełnianym ponowna redukcja dni pracy spowodowała dalsze ograniczenie produkcji o ca 5% w stosunku do marca b. r. W sprzedaży panował zwłaszcza w pierwszej połowie miesiąca dotkliwy zastój, nieznaczna poprawa nastąpiła w drugiej połowie miesiąca dzięki większym zakupom kupców prowincjonalnych.

Eksport towarów łódzkich obniżył się znacznie i wynosił w kwietniu podług tymczasowych danych 320.7 kg. za Zł. 3.650 tys. wobec 4.317 tys. zł. w marcu b. r. i 8.895 tys. zł. w kwietniu 1927 r. Dotkliwie odczuwa przemysł łódzki zmniejszenie się eksportu do Rumunji ,do której w kwietniu b. r. wywieziono towarów tylko za ok. 872 tys. zł. wobec 6.467 tys. zł. w kwietniu 1927 r. Nie wyrównuje tej straty wywóz do innych krajów, którego wartość w kwietniu b. r. wzrosła w stosunku do kwietnia ub r. tylko o około 747 tys. zł.

W przemyśle drzewnym w porównaniu z marcem zmian zasadniczych nie było. Sytuacja tego przemysłu, wskutek trudności eksportowych, oraz słabego zapotrzebowania wewnętrznego, naogół niezbyt pomyślna. Głównym odbiorcą są jak dawniej Niemcy, kupujący jednak przeważnie materjał okrągły. Widoki na zwiększenie eksportu do tego kraju, zwłaszcza o ile chodzi o materjał tarty, z powodu niezbyt dobrych konjunktur budowlanych są niewielkie.

W cukrownictwie wzmógł się eksport cukru polskiego do Holandji, będącej obecnie głównym konsumentem zagranicznym naszego cukru surowego, do Francji, Włoch, Łotwy i Litwy, natomiast spadł b. znacznie do Anglji i Szwecji, a także do Niemiec i Finlandji, ustał zaś zupełnie do Indji Angielskich. Z dniem 23 kwietnia b. r. nastąpiła podwyżka cen cukru, a mianowicie cenę 100 kg. białego piasku krystalicznego podniesiono o Zł. 7.50 do Zł. 95.—. Podwyżka ta była niezbędną, jako wyrównanie kosztów produkcji w naszem cukrownictwie ,pod wpływem ogólnego wzrostu poziomu cen w kraju.

Ruch budowlany, który zaczął się ożywiać z chwilą ocieplenia, nie przybrał dotychczas większych rozmiarów. Znaczna część wykonywanych budowli przypada na budownictwo państwowe i samorządowe. W dalszym ciągu rozwija się podług ustalonego planu budowa portu w Gdyni. W szybkiem tempie postępują prace około budowy Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie, gdzie w krótkim czasie wykończy się 25 budynków. Na uwagę zasługują fundusze, przeznaczone w budżetach poszczególnych ministerstw na cele inwestycyjne, w pierwszym rzędzie na inwestycje w dziale komunikacji , monopolów państwowych i przedsiębiorstw wojskowych.

Wzmożoną działalność wykazuje woj. Śląskie, gdzie Rada Wojewódzka wyznaczyła w ostatnim czasie większe fundusze na budowę dróg i regulację rzek, na budowę domów robotniczych i wykończenie budowli rozpoczętych w 1927 r. Kredyty przyznane przez Bank Gospodarstwa Krajowego na cele budowlane wzrosły w kwietniu do ogólnej sumy 205.164 tys. zł. Prywatne budownictwo domów mieszkalnych wobec braku nisko-procentowych kredytów, tak rządowych, jak i prywatnych ,nie okazuje i w tym roku dotych-

czas większego rozmachu. Znaczniejszej akcji inwestycyjno-budowlanej spodziewać się należy jednak ze strony prywatnego przemysłu, jednakowoż mniej w dziale budowy domów mieszkalnych, lecz przeważnie w kierunku przebudowy i rozbudowy istniejących zakładów przemysłowych. Bardzo intensywnie buduje się w Gdyni, gdzie, pomimo wyczerpania się przeznaczonych na cele budowy domów funduszów rządowych, ruch budowlany naogół nie osłabł i przeprowadza się dalsze roboty ziemne pod nowe budynki.

(Na podst. danych B. G. K.)

ZWIĄZEK KAS OSZCZĘDNOŚCI.

W ostatnich dniach kwietnia odbył się w Warszawie trzydniowy zjazd delegatów Kas Oszczędności, należących do związku. Związek Kas Oszczędności w Warszawie obejmuje działalnością swą ziemie b. zaboru rosyjskiego. Należy doń 60 Kas Oszcz. z ogólnej liczby 73, działających na tym terenie, nowe zgłoszenia członkowskie napływają nadal.

Głównym tematem obrad zjazdu było rozważenie sposobu przekształcenia Kas Oszcz., należących do związku, zgodnie z ostatnio wydanem rozporządzeniem Min. Spraw Wewn.

Ze względu na to, że przekształcenie to połączone będzie zarazem z przekazaniem majątku instytucjom, stanowiącym odtąd oddzielne osoby prawne, że dalej, częstokroć będzie to połączone z oddaniem zarządu w ręce nowowybranych osób, uznano za wskazane, by przekształcenie to nastąpiło równocześnie z zamknięciem roku rachunkowego, a w związku z tem uchwalono zwrócić się do Min. Spraw Wewn. o odroczenie terminu dostosowania się do nowej ustawy do dnia 1 stycznia 1929 r.

Jednomyślnie uznano za pożądane, by wszystkie samorządy, zakładające Kasy O., przyjęły pełną odpowiedzialność za wszelkie operacje Kas O., wreszcie postanowiono zwrócić się do Min. Skarbu, aby przychylnie traktowało zgłoszenia o rozszerzeniu operacji, wszystkich Kas Powiatowych i Miejskich, na przyjmowanie wkładów na rachunki bieżące, udzielanie kredytów na takich rachunkach i zaciąganie pożyczek przez Kasy.

Rzeczą miast i powiatów, stojących na wysokości zrozumienia przypadającego im ważnego zadania będzie tak zorganizować Kasy i ich Zarządy, by tak rozszerzonym zadaniom sprostać mogły.

Prezesem Zw. Kas Oszcz. obrano p. Szczepkowskiego, dyr. Kasy Oszcz. m. Warszawy.

Biuro zw. i organizację rewizyjną oraz wydawn. „Oszczędność" prowadzić będzie, jak i dotychczas, tak i nadal Polski Bank Komunalny w Warszawie.

Po zjeździe odbyły się trzydniowe konferencje, urządzone przez związek dla dyrektorów Kas Oszcz., na których wygłoszono szereg referatów, witanych z uznaniem przez uczestników zjazdu.

Jednym z nich był referat prezesa Zjazdu p. Juljusza Zdanowskiego o zrzeszeniach administracyjno-rewizyjnych i gospodarczych Kas Oszczędności i ich zadaniach.

Wygłoszone referaty wydane będą drukiem.

BANK HANDLOWY W WARSZAWIE, S. A.

Pod przewodnictwem prezesa Rady p. Stanisława ks. Lubomirskiego odbyło się w dniu 4 maja b. r. doroczne Walne Zgromadzenie akcjonarjuszów.

Okres sprawodawczy 1927 r. był dla Banku Handlowego w Warszawie rokiem przełomowym. W pierwszem półroczu roku sprawozdawczego Bank pracował jeszcze w warunkach, wynikających z likwidacji kryzysu z roku poprzedniego i dopiero od lipca roku sprawozdawczego, od chwili realizacji podwyższenia kapitału zakładowego do dwudziestu miljonów złotych, przy udziale grupy zagranicznej, fuzji z Bankiem Zjednoczonych Ziem Polskich, rozpoczął nowy okres w dotychczasowym swym rozwoju.

W związku z pomyślną konjunkturą gospodarczą zwiększały się stopniowo obroty Banku, przybierając szybsze tempo w drugiej połowie roku, po powiększeniu kapitału akcyjnego, w miarę zwiększających się wkładów.

Wydatnie wzrosły poszczegóne pozycje bilansu zamknięcia. Wysokość lokat terminowych, na rachunkach czekowych i wkładów oszczędnościowych, wzrosła z 4.4 milona na 1 stycznia 1927 r. do sumy 28.900.000 zł. na dzień 31 grudnia tegoż roku, a więc przeszło sześciokrotnie. Salda kredytowe rachunków bieżących wzrosły z 12,6 milj. zł. do 28.1 milj., co stanowi przyrost o sumę 15,5 milj. zł. Portfel wekslowy wzrósł z 15,3 milj. zł. do 40,8 milj. zł., stan rachunku dłużników z 17.4 milj. do 40,7 milj. zł. na dzień 31 grudnia 1927 r.

Płynność Banku utrzymywano na wysokim poziomie. W stosunku do sumy zobowiązań Banku w wysokości około 94 milj., środki płynne gotówkowe wynosiły zł. 9.774.396, stanowiąc, łącznie z portfelem wekslowym w wysokości ponad 40 milj., przeszło 50 milj. łatwych do realizacji aktywów. Z kredytów redyskontowych w Banku Polskim korzystał Bank w nieznacznej tylko mierze, uważając je za rezerwę swej płynności kasowej.

W okresie sprawozdawczym przyjął Bank czynny udział w szeregu imprez finansowych o znaczeniu międzynarodowem, a wśród nich w 6 proc. pożyczce W. Miasta Gdańska na sumę dolarów 1.900.000 i łącznie z grupą banków polskich, z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na czele, w kapitale akcyjnym nowoutworzonej na terenie W. M. Gdańska S. Akc. dla eskploatacji gdańskiego monopolu tytoniowego.

W październiku roku sprawozdawczego podpisał Bank z Bankers Trust Co, Guaranty Trust Company, Blair et Co i Chaise National Corp. kontrakt z Rządem polskim na 7 proc. pożyczkę stabilizacyjną w ogólnej sumie dol. 62.000.000. i f. szt. 2.000.000, obejmując polską transzę przeznaczoną na subskrypcję w kraju w wysokości dol. 1.000.000. Transza ta, wyłożona przez utworzony ad hoc Syndykat banków polskich, z Bankiem Handlowym na czele, do publicznej subsskrypcji, została pokryta przeszło dwukrotnie w ciągu pięciu dni.

Z wewnętrznych emisji przemysłowych uczestniczył Bank w subskrypcji na nową emisję akcji S. A. Zakładów Ostrowieckich.

Koszty handlowe wzrosły w okresie sprawozdawczym o zł. 2.980.473 do zł. 7.120.350, a zatem o przeszło 70 proc. Na wzrost ten wpłynęło przejęcie Banku Zjedn. Ziem Polskich z trzema oddziałami, powiększenie ilości pracowników w oddziałach prowincjonalnych, w związku ze znacznem zwiększeniem się obrotów, i przeprowadzenie w dniu 1 lipca z. r. wyrównania płac pracownikom.

Wśród kosztów handlowych zwracają uwagę dwie główne pozycje: utrzymanie personelu (420 osób w Centrali i 535 w Oddziałach)... zł. 5.491.078 i wydatki handlowe i biurowe... zł. 1.274.061.

Przeciwstawiając pozycjom tym zasadniczą pozycję dochodową Banku::: procenty i prowizje, w łącznej sumie zł. 7.050.629, stwierdzamy z niepokojem, iż pozycje te się równoważą .

Oczekujemy, iż opracowany w jesieni ub. r. przez Dyrekcję plan wewnętrznej reorganizacji Banku i energiczne wysiłki w kierunku racjonalizacji pracy dopną celu, zmniejszając dysproporcję między powyższemi pozycjami.

Na korzystne zamknięcie bilansu poważny wpływ wywarł zysk na papierach wartościowych i dewizach w łącznej sumie zł. 3.441.700.—

Okres sprawozdawczy zamyka Bank czystym zyskiem w wysokości zł. 2.388.578.— Z zysku tego przeznaczyło Walne Zebranie na rezerwę specjalną 1.000.000 zł., na kapitał zapasowy — 238.857, a na 6% dywidendę — 900.000 zł.

Akcje XIV emisji uczestniczą w dywidenddzie za drugie półrocze 1927 r.

W skład Rady wchodzą pp.: L. bar. Kronenberg, prezes honorowy, Stan. ks. Lubomirski, prezes Rady, Hipolit Gliwic, delegat Rady, Otto Conrad, Maurycy Despret, Piotr Drzewiecki, Jan Gawroński, William A., Harriman, Henryk Kaden, Maxime Krassny de Krassien, Henryk Konic, Leop. Jan bar. Kronenberg, Artur Kubie, Józef Lossow, Eug. Lubowicz, Edg. Morpurgo, Jerzy Meyer, Leop. hr. Orsetti, A. Rossi, Irving Rossi, Stefan Suryn, William Thys i J. Toeplitz.

W składzie nowej Rady brak dotychczasowych, wieloletnich jej członków, p. Antoniego Wieniawskiego, wiceprezesa Rady i p. senatora inż. Tadeusza Popowskiego, którzy złożyli swe mandaty w marcu b. r.

Radzie Banku Handlowego ubyły dwie wybitne jednostki.

POZNAŃSKO - WARSZAWSKIE TOW. UBEZPIECZEŃ, S. A.

Okres sprawozdawczy 1927 r. stanowi dalszy poważny krok naprzód w rozwoju i konsolidacji S-ki, mimo wzmożonej konkurencji ze strony zagranicznych towarzystw ubezpieczeniowych, dopuszczonych przez Rząd nasz do działalności na terenie Polski.

Całkowity zbiór premji wzrósł do zł. 3.206.073. Szkody w poszczególnych działach miały przebieg normalny, wysoce jednak niekorzystny w dziale ogniowym i wypadkowym. Do niepomyślnego rezultatu działu ogniowego przyczynił się w głównej mierzę przemysł łódzki oraz fabryka kabli w Bydgoszczy, która spłonęła doszczętnie, przynosząc T-wu szkodę w wysokości dolarów 35.342, czyli zł. 314.543. Całkowita szkoda wynosiła dol. 176.712, pozostała jednak część spadła na ciężar reasekuratorów T-wa.

W dziale wypadkowym poważniejszą szkodę wywołało zatonięcie holownika „Górnik" T-wa „Wisła-Bałtyk" w Tczewie z całą załogą.

Rok 1927 zamyka jednak T-wo czystym zyskiem w wysokości zł. 181.030, co dowodzi, iż przeszło ono już młodzieńczy okres wahań i niepewności. Rok bieżący do tej pory zapowiada się normalnie, ożywiając nadzieję, że przy niezmienionych warunkach będzie on szczęśliwszym od swego poprzednika.

„PUSTELNIK", ZAKŁ. CERAM., S. A.

W dniu 12 maja b. r. odbyło się w siedzibie S-ki w Warszawie doroczne Walne Zgrom. akcjonarjuszów.

Rok sprawozdawczy 1927 r. był dla S-ki okresem przełomowym. W związku z ożywieniem się ruchu budowlanego ukształtowała się nader korzystnie konjunktura na wyroby ceramiczne, a korzystny ten moment zbiegł się z ukończeniem reorganizacji fabryki. Jednakże zrównanie cen na wyroby ceramiczne z ich wartością nastąpiło zbyt późno, bo dopiero we wrześniu ubiegłego roku, by mogło wywrzeć dodatni wpływ na wyniki okresu sprawozdawczego. Czysty zysk, jakim zamyka się okres 1927, w sumie zł. 63.412, niknie przy przeprowadzeniu choć częściowej amortyzacji.

Reorganizacja fabryki, przeprowadzona pod kierunkiem znanego konstruktora i specjalisty inż. A. Lipińskiego, postępuje bardzo szybko naprzód, przebudowa ukończona będzie jeszcze w roku bieżącym, zwiększając produkcję T-wa o 100% w stosunku do roku ubiegłego, a cyfrowo do 32 miljonów sztuk dachówek, drenów i cegły.

W skład Zarządu wchodzą pp.: Władysław Pfeiffer, prezes, Jan Krzewski, wiceprezes, Jan Langner, Józef Pfeiffer, Zygmunt Poradowski i Antoni Rząd, a jako zastępca p. Edward Kasperowicz.

Dyrektorem zarz. jest p. inż. Edmund Langner.

CENTRALA ROLNIKÓW, S. A.

Pod przewodnictwem prezesa Rady p. Leona Plucińskiego odbył osię w dniu 30 kwietnia b. r. doroczne Walne Zgrom. akcjonarjuszów.

W roku 1927, w dziewiątym okresie sprawozdawczym, korzystny wpływ na znaczne wzmożenie się obrotów S-ki wywarło ustabilizowanie się w pełnej mierze cen ziemiopłodów, i artykułów rolniczych, umożliwiając ścisłą kalkulację dochodów i wydatków.

W eksporcie zbóż bierze S-ka nieznaczny udział, zwiększa się jednak znacznie jej udział w dostawie nawozów sztucznych dla rolnictwa, w dostawie paszy treściwej ilościowo i jakościowo, w zaopatrzeniu rolnictwa w węgiel, w współpracy z kopalniami węgla, dążącemi do regularnego zaspakajania potrzeb rynku wewnętrznego i w dostawach ziemniaków dla krajowych przetwórni ziemniaczanych.

Praca odziałów w Gdańsku i Toruniu wydała pożądane rezultaty.

Przy ogólnym obrocie w sumie zł. 363.623.000, zamyka S-ka okres sprawozdawczy czystym zyskiem w wysokości zł. 257.865. Z zysku tego przeznaczono zł. 24.000 na 4% dywidendę i zł. 66.000 na 11% superdywidendę.

W skład Rady Nadz. wchodzą pp.: Leon Pluciński, prezes, ks. Prałat St. Adamski, Dr. Juljusz Trzciński, Rufin Pilatowski, Józef Chełkowski, Jan Czubak, M. Dezor, Edw. Grabski, ks. Bol. Heese, Fr. Majchrzycki, Stefan Ponikiewski i Leon hr. Żółtowski.

Zarząd stanowią pp.: Zygm. Weis, Wład. Zmorski i Józef Leszczyński.

Dzień tryumfu Spółki Akcyjnej „W. Fitzner i K. Gamper"

Kocioł — jubilat.

W dniu 28 kwietnia b. r. odbyła się w obecności władz, przedstawicieli przemysłu i grona pracowników uroczystość wykończenia **dziesięcio-tysięcznego kotła** w zakładach S. A. „W. Fitzner i K. Gamper" w Sosnowcu.

Po powitalnem przemówieniu prezesa Zarządu inż. Piotra Drzewieckiego i obejrzeniu „kotła-jubilata", przeznaczonego dla nowego wielkiego parowozu towarowego, budowanego w „Pierwszej Fabryce Lokomotyw w Polsce" w Chrzanowie, naczelny dyrektor zakładów p. inż. Józef Mirowski, wyraziwszy podziękowanie obecnym za przybycie, skreślił historję rozwoju fabryki i jej działalności do chwili bieżącej.

Powstałe w r. 1881 w początkach skromne, Zakłady Mech. i Kotł. „W. Fitzner i K. Gamper", przeszły w r. 1897 na własność S. A., której kapitały zakładowe wynosiły 4.900.000 rubli złotych.

W stałem dążeniu do utrzymania swej produkcji na poziomie najlepszych fabryk na świecie, zdobywała sobie S-ka uznanie szerokie w kraju i zagranicą, wieńcząc swe wysiłki nagrodą najwyższą „Grand Prix" na wszechświatowej wystawie w r. 1900 w Paryżu.

Wyposażone stale w najnowsze urządzenia techniczne dwie wielkie hale kotlarni S-ki w Sosnowcu wyrzucały przed wojną około 50 sztuk kotłów parowych różnych typów miesięcznie.

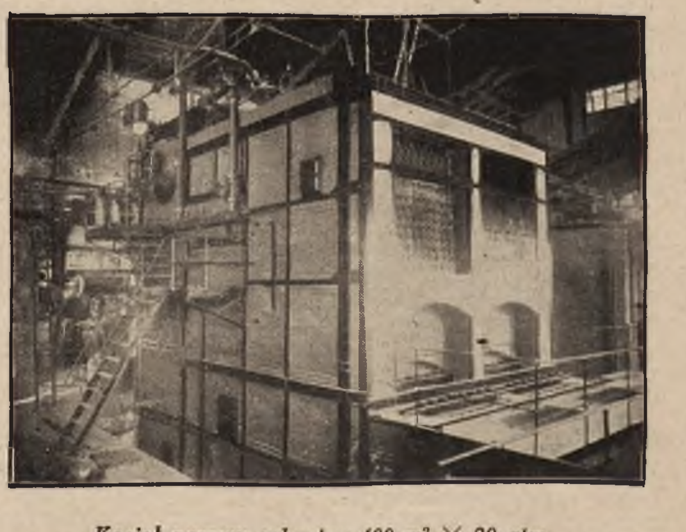
W czasie wojny światowej zarekwirowali okupanci pewną część obrabiarek, jednak i w tych ciężkich warunkach fabryka pracowała bez przerwy, wysyłając wyroby swe, zwłaszcza wielkie kotły parowe, w znacznej ilości zagranicę.

Po zawarciu pokoju fabryka szybko wróciła do stanu przedwojennego. Rozpostarta na 28 morgach ziemi posiada fabryka sosnowiecka szereg głównych działów: wydział budowy kotłów stałych, przewoźnych, cukrowniczo-aparatowy, konstrukcji żelaznych, przewodów rurowych i budowy obrabiarek. Specjalnością wydziału budowy kotłów stałych jest budowa kotłów parowych wszelkich typów. Kotły wodnorurowe syst. „W. Fitzner i K. Gamper" sekcjonalne i całokomorowe, oraz udoskonalone systemu „Garbe" z paleniskami, zastosowanemi do najrozmaitszych materjałów opałowych, a zwłaszcza z paleniskami mechanicznemi, ruchomemi, o elektrycznym napędzie, rozpowszechniły się w tysiącach sztuk w Polsce i zagranicą. W dziale budowy kotłów przewoźnych ma S-ka umowę z „Pierwszą Fabryką Lokomotyw w Polsce" w Chrzanowie na dostawę w okresie lat dziesięciu 1.200 kotłów parowozowych. Kotły te, wykonywane w sposób jaknajbardziej nowoczesny, nie ustępują pod żadnym względem kotłom tego rodzaju, budowanym w pierwszorzędnych wytwórniach zagranicznych.

W rozwoju fabryk S-ki poważną rolę odegrał, Bank Handlowy w Warszawie, stale przychodząc z wydatną pomocą. Wśród członków Zarządu, pod którego kierunkiem rozwija się fabryka, wybija się prezes Zarządu p. inż. Piotr Drzewiecki, piastujący już od lat 27 godność członka Zarządu S-ki i p. inż. Leopold Wellisz.

Zakłady S-ki, mające swą chlubną kartę w dziejach rozwoju przemysłu polskiego, prowadzone były zawsze przez inżynierów, techników i robotników polskich.

Dzień tryumfu S. A. „W. Fitzner i Gamper" jest równocześnie dniem tryumfu pracy technika i robotnika polskiego.

Kocioł parowy sekcyjny 400 m² × 20 atm. dla cukrowni „Brześć Kujawski".

BANK ZACHODNI, S. A. W WARSZAWIE.

W dniu 11 b. m. odbyło się w siedzibie Banku w Warszawie doroczne Walne Zgrom. akcjonarjuszów.

Przewodniczył obradom dyr. nacz. p. Andrzej Rotwand.

Na tle ogólnych, pomyślnie kształtujących się warunków ekonomicznych, ożywiła się znacznie w okresie sprawozdawczym działalność Banku, znajdując swe odbicie w znacznem zwiększeniu obrotów wszystkich działów. Wzrosło poparcie placówek, których rozwój dla dobra ogólnego Bank uważał za wskazany i których pracę dokładnie poznał.

Wyniki działalności w okresie sprawozdawczym są korzystne, choć potanienie pieniądza z jednej strony, a wzrost obciążeń budżetowych, wskutek powiększenia personelu i trzykrotnej regulacji poborów, z drugiej strony — ujemnie oddziaływały na dochodowość.

W przeciwstawieniu do roku 1926, wzrosły w r. 1927 poszczególne pozycje: obrót ogólny z 1.410.038.640 zł. na 2.142.733.563 zł., gotówka i waluty z 2.094.044 zł. na 3.027.411 zł., portfel wekslowy z 18.908.492 zł. na 38.007.585 zł., suma wkładów łącznie z sumami korespondentów z 14.001.179 zł. na 19.131.846 zł., saldo bilansowe z 35.435.901 zł. na 60.472.104 zł.

Czysty zysk za okres sprawozdawczy wynosi zł. 1.562.939.

Walne Zgrom. uchwaliło przeznaczyć z zysku za r. 1927 na rezerwę podatku dochodowego zł. 450.000, na kapitał zapasowy zł. 105.231, a po odpisach dla Rady, Dyrekcji i urzędników, **na 8% dywidendę** zł. 403.200 i do przeniesienia na rachunek „specjalnego funduszu rezerwowego" zł. 91.824.46.

Rachunek „specjalnego fund. rezerw." tworzą pozycje:

1) z zysku za rok 1927	zł.	91.824.46
2) z zysku za rok 1926	zł.	60.628.71
3) wpływ z realizacji papierów wart.	zł.	303.427.83
4) przelew z kapitału zapasowego	zł.	1.008.000.—
5) przelew z rezerwy na nieruchomościach	zł.	1.125.275.—
łącznie	zł.	2.589.156.—

Pozycja 3) powstała ze zysku przy sprzedaży przy pomyślnej konjunkturze części papierów własnych, nabytych swego czasu dla zabezpieczenia się od spadku waluty markowej. Pozycja 4) stanowi rezerwę dotychczasową z okresu otwarcia bilansu złotowego, podobnie i pozycja 5) utworzona w owym czasie na należących obecnie do banku nieruchomościach.

Wybitny wzrost wszelkich operacji Banku i pomyślny rozwój stosunków gospodarczych w Polsce, wzmagający wymagania kredytowe klijentów, wpłynęły na decyzję Rady, wystąpienia z wnioskiem o podwyższenie kapitału akcyjnego, by móc tym wymogom sprostać bez uciekania się, zgodnie z przestrzeganemi dotąd zasadami, do czyjejkolwiek pomocy, lub uszczuplenia rezerw wewnętrznych, stanowiących jedną z głównych podstaw tradycyjnej solidności Banku.

Na najbliższem Nadzwycz. W. Zebr. wystąpi Rada z wnioskiem o podwyższenie kapitału zakładowego o 100%, t. j. do 10.080.000 zł., przyczem **akcjonarjusze wpłacą tylko połowę wartości nominalnej nowej emisji,** drugą połowę pokryje „specjalny fundusz rezerwowy".

W skład Rady wchodzą pp.: Zdzisław ks. Lubomirski, prezes, Stefan Brun, Konrad Dymowski, Stan. Fuchs, Herman Ginsberg, Jerzy Komorowski, Stefan Laurysiewicz, Stan. hr. Łącki, Dr. Jerzy Michalski, Andrzej Rotwand, Karol Szlenkier i Michał Wawelberg.

„POLSKA NAFTA", S. A.

W dn. 4 maja b. r. odbyło się w siedzibie S-ki w Warszawie doroczne Walne Zgrom. akcjonarjuszów.

W okresie sprawozdawczym 1927, rozwijała się pomyślnie akcja w kierunku podniesienia dochodowości T-wa, przy równoczesnem zmniejszeniu się kosztów handlowych. Produkcja ropy w wysokości 3.040.969 kg. przyniosła łącznie ze sprzedażą gazów zł. 669.408, co stanowi w porównaniu z r. ub. wzrost o 149.268 zł. Koszty handlowe, zmniejszyły się do 108.712 zł., wzrosły jednak koszty ruchu kopalń do 355.754. Rachunki wierzycieli zmalały z 1.222.174 zł. na dzień 31 grudnia 1925 r. i 1.042.853 zł. na dzień 31 grudnia 1926 r. do 751.954 zł. na dzień 31 grudnia 1927 r., co jest dowodem dokonanych oszczędności i podwyższenia się dochodowości kopalń. Mimo tych rezultatów jednak bilans za r. 1927 zamyka poważna strata.

Przemysł kopalniany naftowy w Polsce opiera swe tytuły własności przeważnie na prawach terminowo ograniczonych, nabywanych od właścicieli gruntu i uwarunkowanych dotrzymaniem różnych zastrzeżeń kontraktowych tak co do czasu, jak głębokości wiercenia szybów oraz świadczeń natury w razie dowiercenia się ropy. W dotychczasowych bilansach S-ki występowały tereny, kopalnie naftowe, urządzenia kopalniane i zabudowania ze zwaloryzowanemi cenami nabycia i własnymi kosztami wierceń. Wobec wygaśnięcia w okresie sprawozdawczym w całości i bezspornie praw na pewnych terenach, należało odpisać na straty, części pozycji ujmujących wartość terenów, łącznie ze zrealizowanym inwentarzem. Powiększa rachunek strat i zysków i pozycja amortyzacyjna terenów, zabudowań i urządzeń kopalnianych.

Przy przeprowadzeniu powyższych odpisów bilans roczny zamyka strata w wysokości zł. 545.921.—

Przemysł naftowy wymaga poważnego kapitału i rozłożenia ryzyka przez równoczesne wydatne wiercenie przynajmniej w kilku terenach. Skromne nadwyżki S-ki ograniczają do minimum inwestycje wiertnicze. Niezbędne jest więc podwyższenie kapitału akcyjnego drogą nowej emisji lub pozyskanie finansistów przez uplasowanie akcji nowej emisji, by móc przystąpić do szerszej akcji wiertniczej.

Walne Zgrom. uchwaliło spisać stratę okresu sprawozdawczego z kapitału zapasowego.

W skład Zarządu wchodzą po uzupełniających wyborach pp.: Dr. Zdzisław Słuszkiewicz, prezes, Szczęsny Cieński, J. bar. Dangel, A. Doerman, St. Iglicki, Jerzy Kwiatkowski, A. Mochnacki, M. Sroczyński, St. Zawadzki i K. Żaczek.

BANK KWILECKI ,POTOCKI i SKA W POZNANIU, S.A.

W okresie sprawozdawczym 1927 r. rozwijały się agendy Banku pomyślnie. Poważny dopływ wkładów umożliwił rozszerzenie polityki kredytowej w zakresie finansowania ziemiaństwa. Wysokość sumy weksli zdyskontowanych wzrosła do 43.444.429 zł. w porównaniu z rokiem poprzednim o zł. 11.655.800 więcej.

Wszystkie działy handlowe rozwijały się pomyślnie.

Czysty zysk okresu sprawozdawczego wyniósł 309.011 zł., z czego na dywidendę 10% wyznaczono zł. 240.000.

W skład Rady wchodzą pp.: Adam hr. Żółtowski preses, Dr. Tadeusz Szułdzyński, k. hr. Kwilecki, wiceprezesi, J. Czapski, St. Gutsche, B. Langowski, T. Liskowski, M. Niemojowski, prez. C. Ratajski i Leon hr. Żółtowski.

BANK CUKROWNICTWA S. A. W POZNANIU

W dniu 28 kwietnia b. r. odbyło się w siedzibie Banku w Poznaniu, pod przewodnictwem Przewodniczącego Rady p. Józefa Żychlińskiego, doroczne Walne Zebranie akcjonarjuszów.

W okresie sprawozdawczym 1927 r. dzięki wybitnej poprawie życia gospodarczego kraju i w związku z nią wzmożonej pojemności rynku wewnętrznego, miał Bank ułatwione, jako instytucja organiczne z zrzeszonym przemysłem cukrowniczym związana, spełnienie zasadniczego, najpoważniejszego zadania w zakresie powiększenia zbytu na rynku krajowym produkcji zrzeszonych cukrowni. W ocenie decydującego wpływu, jaki wywiera wzrost spożycia cukru w kraju na sytuację finansową i rozwój przemysłu cukrowniczego, udoskonalał Bank w dalszym ciągu swą organizację, dążąc do równomiernego w ciągu całego roku zaopatrywania w cukier wszystkich, choćby najbardziej od cukrowni odległych miejscowości, przyczem, w miarę możności, uwzględniano przyzwyczajenia ludności miejscowej co do gatunku i marki cukru. Rezultatem racjonalnej gospodarki, opartej na ściśle opracowanym planie działania było zwiększenie się znaczne spożycia cukru w kraju do normy przedwojennej, z pewną nadwyżką, do 10.2 kg. na głowę. Nadmienić należy, iż w czasie wojny spożycie cukru w kraju spadło do 2 kg., a jeszcze w okresie 1920/1 roku dochodziło zaledwie do 4 kg. na głowę.

W r. 1927 sprzedał Bank na rynku wewnętrznym ogółem 249.327 ton cukru, w tem: w Warszawie 169.124 t., w Poznaniu 61.677 t i we Lwowie 18.526 t., łącznie zaś zł. 222.401.760.04. Obroty składnic w Warszawie, Lwowie, Krakowie, Katowicach, Nowych Hajdukach, Bielsku, Cieszynie, Gdyni, Białymstoku i Wilnie przekroczyły ponad 12% ogólnego obrotu w okresie 1927 r. Wobec dodatniego oddziaływania składnic na ustabilizowanie cen i udogodnienia sprzedaży, otwiera Bank dwa nowe składy, w Poznaniu i w Pińsku, a w najbliższej przyszłości przybędą nowe punkty w Brześciu n/Bugiem i w Baranowiczach.

Na rynkach zagranicznych napotykała sprzedaż cukru na poważne trudności wobec panujących na nich zniżkowych tendencyj, wywoływanych pogłoskami o zamierzeniach cukrownictwa kubańskiego i szeregiem zdarzeń, stwarzających łącznie niepomyślną konjunkturę dla zbytu cukru. Słaba tendencja giełd wszechświatowych zmieniła się nieco na lepsze dopiero w listopadzie 1927 r. pod wpływem uchwał konferencji przemysłu cukrowniczego Polski, Czechosłowacji, Niemiec i Kuby w sprawie stabilizacji rynku światowego i podjęcia środków celem wzmożenia światowej konsumpcji cukru. Z ogólnej ilości 141.765 t. cukru, przeznaczonego na eksport, a sprzedanego w chwilach korzystnej konjunktury po względnie najlepszych cenach, wyeksportowano do Holandji 39.7%, Anglji 39.2%, Niemiec 12.5%, krajów nadbałtyckich 5.6%, Gdańska 2.2% i do różnych krajów 0.8% ogólnej ilości.

W dziale komisowej dostawy nawozów sztucznych i materjałów użytkowych dla zrzeszonych cukrowni popierał Bank zbyt nawozów azotowych produkcji Państwowej Fabryki w Chorzowie, ograniczając import saletry chilijskiej. Wartość dostarczonych komisowo w okresie sprawozdawczym wszystkich towarów w ilości 322.000 ton wynosiła zł. 34.830.000, wobec zł. 31.296.000 w okresie poprzednim.

W dziedzinie finansowej Bank opierał gwarancje wydawane wierzycielom zagranicznym z tytułu kredytów, zaciągniętych przez Związkowe Cukrownie Poznańskie oraz gwarancje wobec Skarbu Państwa za kredyt akcyzowy, na solidarnej odpowiedzialności zrzeszonych cukrowni. Zobowiązania poszczególnych cukrowni za bezpośrednio udzielone kredyty (weksle i rachunki bieżące), dochodzące na dzień 31 grudnia 1927 r. do sumy zł. 74.500.000, zabezpieczone są wpływami za oddany Bankowi do sprzedaży cukier. W ciągu r. 1927 obniżył Bank prowizję komisową od sprzedaży cukru z $1\frac{3}{4}$% na $1\frac{1}{4}$% łącznie z delcredere, zmniejszając również i stawkę procentową od weksli i otwartych kredytów cukrowni z pierwotnych 14% na $10\frac{1}{2}$%, w stosunku rocznym, bez prowizji i innych kosztów. Nadmienić należy, iż prowizja cukrowa wystarczyła tylko na pokrycie wydatków, związanych ze sprzedażą cukru, pozostawiając niewielką rezerwę na zabezpieczenie delcredere Banku.

Rok sprawozdawczy zamyka Bank czystym zyskiem w wysokości zł. 3.561.863.83. Z zysku tego przeznaczyło Walne Zebranie na kapitał zapasowy 767.000 zł., na specjalną rezerwę zł. 1.870.000, na 4% dywidendę i 10% superdywidendę łącznie zł. 840.000.

Ze względu na wzmożone obroty Banku uchwalono podwyższyć dotychczasowy kapitał zakładowy Banku do zł. 9.000.000, drogą nowej emisji akcji na nom. wart. 3.000.000 zł.

W wyniku uzupełniających wyborów w skład Rady Nadzorczej wchodzą pp.: prezes Józef Żychliński, wiceprezesi: Stanisław Karłowski, Stanisław Turno i Jan Zagleniczny, członkowie: Mieczysław Broniewski, Mieczysław Chłapowski, Dr. Janusz Chosłowski, Jan Donimirski, Rodryg Dunin, Gustaw Holland, Paweł Jarnuszkiewicz, Dr. Ernst Lange, Dr. Leopold Levy, Dobrogost Lossow, Stefan Lutomski, Ernst Fischer v. Mollard, Edward Natanson, Leon Nowakowski, Edward Olex, Ludwik Pannenko, Leon Pluciński, Dominik J. Pennock, Władysław Psarski, płk. Władysław Sczaniecki, Zygmunt Smoczyński, Wiesław Tuchołka i Władysław Żórawski.

W skład Zarządu wchodzą pp.: Leon Brzeski, Władysław Demby, Leopold Hebda i Bolesław Mikulski.

S. A. „AZOT" W JAWORZNIE.

Pod przewodnictwem Wiceprezesa Rady p. Dra Feliksa Merunowicza odbyło się w dniu 7 maja b. r. w siedzibie Banku Gospodarstwa Krajowego, Oddziału w Krakowie, doroczne Walne Zgrom. akcjonarjuszów.

Okres sprawozdawczy 1927 r. znamionuje uzdrowienie stosunków produkcyjnych i finansowych. Po szeregu lat ciężkiej walki, przy anormalnych warunkach produkcji i stałym braku środków finansowych, których wyrazem były straty okresów sprawozdawczych, zdołano w r. 1927 położyć podwaliny pod normalne warunki produkcji, uzdrawiając podstawy finansowe S-ki przez podwyższenie kapitału akcyjnego z 1.600.000 zł. do 4.000.000 zł. i zaciągnięcie długoterminowej pożyczki obligacyjnej, celem spłacenia uciążliwych kredytów krótkoterminowych. Niestety zdołano przeprowadzić dwie te tranzakcje dopiero w końcu r. 1927, wskutek czego cały ciężar procentów w sumie zł. 636.440 obciążył 17% wartość produkcji, pociągając za sobą stratę okresu sprawozdawczego w wysokości zł. 250.109.— Na wysokość straty wpłynęła również konieczność płacenia wyższych cen za surowce, podczas gdy cena produktów „Azotu", idących zagranicę nie mogła być wobec konkurencji podniesiona. W chwili obecnej utrzymanie się na zdobytych rynkach eksportowych jest już zapewnione na zasadzie umowy syndykackiej, ograniczona jednak pojemność rynków tych nie pozwala jeszcze na stałe uruchomienie drugiego turbogeneratora.

Przeprowadzone w okresie sprawozdawczym inwestycje i remonty pozostaną nie bez wpływu na produkcję roku bieżącego.

Wykazaną w bilansie stratę okresu sprawozdawczego spisano z funduszu specjalnej rezerwy.

W skład Rady wchodzą pp.: Dr. Roman Górecki, prezes, Dr. Fel. Merunowicz, wiceprezes, Dr. Tadeusz Zwisłocki, Stefan Jarmułowski, inż. Wiktor Sommer, Prof. Gabrjel Sokolnicki, Dr. Tadeusz Bednarski, Prof. Józef Zawadzki, Gen. Dr. Feliks Maciszewski i Stanisław Widomski.

W skład Dyrekcji wchodzą pp.: Dr. Tadeusz Zwisłocki, delegat Rady Zaw. i inż. K. Sulikowski.

H. CEGIELSKI, S. A.

Pod przewodnictwem prezesa Rady p. Seweryna Samulskiego odbyło się w dniu 30 kwietnia b. r. w Poznaniu doroczne Walne Zgromadzenie akcjonarjuszów.

W okresie sprawozdawczym 1927 r. wszystkie oddziały fabryki wzmogły znacznie swą czynność, dzięki poprawie konjunktur gospodarczych.

Dział maszyn rolniczych ożywił się nader dodatnio, poprawa konjunktur rolniczych, zwyżka cen zboża i zniżka stopy kredytowej wpłynęły tak silnie na wzrost popytu na maszyny i narzędzia rolnicze, iż nie można było pokryć całkowicie zapotrzebowania. Pociągający ten objaw trwa nadal, osłabia jednak jego siłę niezbyt jeszcze silny stan finansowy rolnictwa, w następstwie czego uzależnia się tranzakcje od udzielania długich kredytów. Wobec osłabienia finansowego, stratami lat ubiegłych, handlu maszyn rolniczych, cały ciężar kredytu spada na fabryki, które temu w całej rozciągłości podołać nie mogą. Korzysta z tego zagranica, udzielająca swym odbiorcom szerokich kredytów, a import maszyn rolniczych zaciążył już silnie na bilansie handlowym roku bieżącego.

Dział **budowy wagonów** rozwinął się znacznie. Oprócz zamówień Ministerstwa Komunikacji otrzymała S-ka poważne zamówienia prywatne na wagony cysterny, wagony chłodnie, wagony do przewozu piwa. Zarząd kładł nacisk na uzyskanie zamówień na wagony specjalne. W r. 1927 rozpoczęto budowę **wagonów pocztowych**, na r. 1928 otrzymano zamówienia na wagony osobowe.

Najpoważniejszym działem produkcyjnym S-ki stała się od roku 1927 **fabrykacja parowozów**, uruchomiona z końcem 1926 r. Inwestowany w fabrykę tej, na nasze stosunki olbrzymi kapitał, pozbawiający dotąd przez trzy lata akcjonarjuszów dywidendy, zaczął wreszcie pracować i przynosić zyski. Pierwszy rok pełnej produkcji przyniósł 14.300.000 zł. obrotu. W dniu 18 czerwca 1927 obchodził oddział budowy parowozów specjalne święto **wypuszczenia dwudziestego piątego parowozu** w służbę P. K. P. W końcu 1927 r. oddano do użytku P. K. P. pięćdziesiąty parowóz.

Dział urządzeń dla cukrowni, fabrykacji kotłów oraz konstrukcji żelaznych rozwijał się również pomyślnie.

Wynik ogólny okresu sprawozdawczego streszcza się w czystym zysku w sumie zł. 816.504. Nadmienić należy, iż zysk zasadniczo był znacznie wyższy, przeznaczono jednak z niego zł. 1.406.565 na rachunek amortyzacji.

Na rachunek strat i zysków zwracają uwagę pozycje: świadczenia socjalne... 803.703 zł., podatki 945.354 zł., straty na dłużnikach... 428.832 zł., i procenty i dyskont... 1.739.523 zł. Pozycja ostatnia, choć nader ciężka, da się wytłumaczyć zainwestowaniem w rozwoju fabryki sumy przewyższającej kapitał akcyjny, związanem z nią zadłużeniem, oraz stopą procentową tak jeszcze wysoką.

Widoki na rok bieżący są nadal pomyślne, poszczególne działy mają zapewnioną produkcję na cały rok 1928, inne posiadają zamówienia na sześć miesięcy naprzód.

Walne zebranie uchwaliło przeznaczyć z zysku okresu sprawozdawczego: zł. 420.000 na spisanie straty waloryzacyjnej 1925 r., oraz zł. 396.000 **na 6% dywidendę od akcji serji A, B i C.**

W skład Rady Nadzorczej wchodzą pp.: Seweryn Samulski, prezes, Leon Greiner, I wiceprezes, ks. Prałat St. Adamski, II wiceprezes, Jules Anspach, Adolf hr. Bniński, Tadeusz Brzeski, Charles Frérichs, Georges Goldschmid, J. Kozielewski, St. Krysiewicz, Leon Pluciński, J. H. Regnier-Oury, Dr. Jan Szołdrski i Kazimierz Żychliński.

W skład Zarządu wchodzą nadal pp.: inż. Wacław Fachinetti, inż. Dr. Adam Kręglewski i inż. Henryk Suchowiak.

BANK ZWIĄZKU SPÓŁEK ZAROBKOWYCH S. A. W POZNANIU.

Pod przewodnictwem Prezesa Rady Nadzorczej p. Stanisława Karłowskiego odbyło się w dniu 7 b. m. Walne Zgrom. akcjonarjuszów, na którem władze Banku złożyły sprawozdanie z rozwoju agend Banku w r. 1927.

Czterdziesty drugi okres sprawozdawczy cechuje dalszy pomyślny rozwój Banku. Na tle ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej i ożywienia życia gospodarczego rozwija się normalny rozrost interesów Banku, stale i nieprzerwanie wzrastające wkłady i częściowe upłynnienie środków własnych wzmacniają wydatnie akcję Banku w zakresie finansowania całego szeregu placówek gospodarczych.

Obrót ogólny wzrósł w zakresie sprawozdawczym z zł. 7.280.837.000, suma bilansowa z 129.000.000 zł. na dzień 31 grudnia 1927 r. do 225.000.000 zł. na dzień 31 grudnia 1927 r., wkłady wzrosły z 46.902.900 zł. do 98.204.100 zł.

Przyrost wkładów wynosił około 110 proc., podczas gdy w całej bankowości polskiej wynosił około 60 proc. Końcem 1926 r. Bank posiadał około 15 proc. wszystkich wkładów banków prywatnych, ilość ta powiększyła się w r. 1927 do 20 proc., stanowiąc około 7,4 proc. całego obiegu pieniężnego w Polsce.

W dziedzinie kredytów wzrósł dyskont weksli z 35.593.000 zł. do 82.067.000 zł., rachunki otwartego kredytu i pożyczki terminowe z 32.927.000 do 52.470.000 zł.

W rozwoju ogólnej swej działalności otaczał Bank szczególną opieką spółdzielczość, dbając o rozszerzenie kredytów dla spółdzielni i spółdziałając przy tworzeniu nowych ognisk spółdzielczości w całym kraju, stanowiąc centralę finansową Unji Związków Spółdzielczych w Polsce.

Okres sprawozdawczy zamyka Bank czystym zyskiem w wysokości zł. 1.689.160.87.— Z zysku tego przeznaczyło Walne Zgromadzenie na kapitał zapasowy zł. 399.976, a na 4 proc. dywidendę i 2 proc. superdywidendę zł. 1.200.000.—

W skład Rady Nadzorczej wchodzą pp.: Stanisław Karłowski, prezes, Stanisław Krysiewicz i Seweryn Samulski, wiceprezesi, ks. Prałat Stan. Adamski, ks. Prob. Bolt, Dr. Jan Dębski, Dr. Al. Doliński, ks. Bron. Dembiński, Bogusław Herse, Dr. Jan Karchowski, Ant. Kleniewski, Lucjan Kołudzki, Dr. Józef Krzymiński, szambelan Stanisław Sikorski, Dr. Stan. Sławski, Ant. Śmielecki, Dr. Tadeusz Szułdrzyński i Zygmunt Weiss.

W skład Zarządu wchodzą pp.: Mieczysław Hofman, Stanisław Kucharski i Tadeusz Brzeski.

BANK HANDLOWY W ŁODZI, S. A.

W dniu 2 maja b. r. odbyło się w siedzibie Banku w Łodzi Walne Zgrom. akcjonarjuszów, w którem wzięło udział 19 akcjonarjuszów, reprezentujących ogółem 56.292 akcje, czyli przeszło 70 proc. kapitału akcyjnego.

Obradom przewodniczył prezes Rady p. Dr. Alfred Biedermann, sprawozdanie z działalności Banku w r. 1927 złożył w imieniu Rady naczelny dyrektor p. Tadeusz Szulborski.

Na tle ogólnego stanu gospodarczego kraju kształtowała się sytuacja Banku w okresie sprawozdawczym również pomyślnie. Szczególnie znaczne polepszenie można było obserwować w pierwszej połowie roku, gdy zaznaczył się znaczny wzrost wkładów. W półroczu drugiem, w związku z mniej pomyślną sytuacją przemysłu włókienniczego, z którym Bank jest nader silnie związany, i wskutek zniżki stopy procentowej na rynku, której nie odpowiadało należycie silne wzmocnienie wkładów, sytuacja Banku nie przedstawiała się tak pomyślnie, jak w półroczu pierwszem. Wpływy ujemne zneutralizował w znacznym stopniu dopływ kredytu zagranicznego do Banku i ogólne silne zwiększenie się obrotów i interesów.

Postęp w rozwoju Banku w okresie sprawozdawczym był bardzo wydatny, uzasadniając pomyślne horoskopy na przyszłość.

Okres sprawozdawczy zamyka Bank, po uwzględnieniu sumy przeszło 400.000 zł., z tytułu popłaconych odsetek od długów przedwojennych i różnicy kursowej, czystym zyskiem w sumie zł. 268.820.72. Z zysku tego przeznaczyło Walne Zgrom. na kapitał zapasowy zł. 25.000, na amortyzację nieruchomości zł. 128.146, a na 6 proc. dywidendę zł. 60.000, czyli zł. 1.50 od akcji 25-złotowej I i II emisji.

W sprawie przewalutowania bilansu upoważniło Walne Zgrom. Radę Banku do powzięcia wszelkich decyzji, jakie uzna za stosowne, oraz do podziału powstałej z przerachowania przewyżki między poszczególne kapitały Banku, a to na prawach Walnego Zgrom.

Po ponownem wybraniu ustępujących członków Rady, w skład Rady wchodzą pp.: Dr. Alfred Biedermann, prezes, Adam Osser, wiceprezes, Karol Eisert, Teodor Ender, inż. Wiesław Gerlicz, Leon Herbst, Juljusz Kinderman, Jakób Petters, sen., Karol Wilhelm Scheibler i Ryszard Steinert.

Naczelnym dyrektorem jest pan Tadeusz Szulborski.

ZAKŁ. PRZEM. WŁÓKIEN. „C. G. SCHÖN", S. A. W SOSNOWCU.

W okresie sprawozdawczym 1927, względnie pomyślnym, mimo ujemnych wpływów przesilenia gospodarczego r. 1925/26, zwiększyły się poważnie obroty S-ki, dochodząc do sumy zł. 44.312.000.—

Korzyści tego okresu uszczupliły w znacznej mierze walka z konkurencją zagraniczną oraz brak długoterminowych i tańszych kredytów. Znaczne sumy pochłonęły wygórowane świadczenia socjalne wraz z podatkami. Tytułem podatków wydatkowano w r. 1927 zł. 663.495, na świadczenia socjalne zł. 284.712.

W zakładach S-ki pracowano bez przerwy cały rok, niektóre oddziały pracowały po dwie zmiany na dobę.

W okresie sprawozdawczym wyeksportowano 50% całej produkcji. Wprawdzie eksport przynosi minimalne wręcz zyski, należało go jednak podtrzymywać, całem zapewnienia sobie rynków zbytu w dalszej przyszłości.

Czysty zysk okresu sprawozdawczego w wysokości zł. 788.752 nie pozwolił na wypłatę dywidendy, wobec konieczności przelania na R-ek amortyzacji budynków, maszyn i ruchomości, nieamortyzowanych od szeregu lat, sumy zł. 669.238.

W skład Zarządu wchodzą pp.: Wilhelm Schön, prezes, Tadeusz Filippi, wiceprezes, Fritz Schön, Włodzimierz Schön, Rudolf Spies i Feliks Mieszkowski.

S. A. WIELKICH PIECÓW I ZAKŁADÓW OSTROWIECKICH.

W dniu 1 kwietnia b. r. odbyła się w Ostrowcu uroczystość poświęcenia pięciotysięcznego wagonu towarowego, dostarczonego Ministerstwu Komunikacji.

Celem obrazowego ujęcia faktu tego, nadmienić należy, iż dla produkcji pięciu tysięcy tych wagonów, o łącznym tonażu 100.000 ton, użyto około 40.000 ton żelaza i stali. Przewieźć z nich możnaby 200 tysięcy żołnierzy, lub 40 tysięcy koni z obsługą. Ustawione na jednym torze zajęłyby one przestrzeń 90 klm.

Produkcję wagonów rozpoczęły „Ostrowieckie Piece" dopiero w okresie powojennym.

Tempo wzrostu ilości zbudowanych wagonów rosło stale, osłabiane jedynie przejściowo sytuacją finansową Państwa, w chwili obecnej, po zmodernizowaniu systemu produkcji wagonów i zastosowaniu zasad naukowej organizacji pracy, produkuje się już dziennie dziesięć wagonów.

Nadmienić należy, iż oprócz wagonów dla P. K. P. wytwórnia w Ostrowcu produkuje i wagony da kolejek wąskotorowych.

W inych działach produkcja „Ostrowca" rozwija się również stale pomyślnie. Wysokość sumy faktur po dzień obecny przekroczyła już sumę, przewidywaną przy omawianiu budżetu na rok 1927/8.

Przygotowania do produkcji rur żeliwnych systemu „De Lavaud" posuwają się szybko naprzód.

W sierpniu r. b. ukończy się, między innemi inwestycjami, budowę nowego pieca Wellman'owskiego.

TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU, S. A.

W okresie sprawozdawczym 1927 r. zaznaczył się dalszy wzrost produkcji sztucznego jedwabiu, dochodząc do 1.600.000 kg.

Większą część produkcji zbyto na rynku wewnętrznym, pozostałą część wyeksportowano do całego szeregu krajów, gdzie wyroby Tomaszowa mają ustaloną bardzo dobrą markę wszechświatową.

Wynik okresu sprawozdawczego streszcza się finansowo w czystym zysku w wysokości zł. 3.878.032.

Bilans na dzień 31 grudnia 1927 wyraziście przedstawia silny finansowy stan S-ki. Na uwagę zasługują pozycje:

gotowizna... 2.121.633 zł., weksle... 1.128.676 zł., dłużnicy... 6.082.679 zł., zapasy surowców i materjałów pomocniczych... 3.128.204 zł., zapasy jedwabiu... 3.068.841 zł., a po stronie „Winien" jedna tylko pozycja przeciwważąca: wierzyciele... 4.449.332 zł.

Przy podziale zysku przeznaczono: dla Zarządu 180.000 zł., dla pracowników... 350.000 zł., **i na 10% dywidendy zł. 1.612.500,** pozostawiając resztę w sumie zł. 1.735.532 na podatki i cele społeczne.

Rok bieżący zapowiada się również pomyślnie. Dzięki uruchomieniu w lutym r. bież. nowej fabryki, produkcja w roku bieżącym wzrośnie w dwójnasób, dochodząc do 3.200.000 kg. Nadmienić należy, iż Tomaszów produkuje jedwab sztuczny w 1/3 części systemem kolodjonowym (opartym na alkoholu), a w 2/3 systemem „Snia Viscosa".

Niezwykły rozwój fabryk i tempo inwestycji wymaga wielkich wkładów, by im więc sprostać, podwyższa się kapitał akcyjny drogą nowej emisji do 39.000.000 zł., a więc w dwójnasób.

W grupie akcjonarjuszów S-ki (wszystkie akcje są silnych rękach) zaszła poważna zmiana. Pakiet akcji, znajdujący się w rękach „Snia Viscosa" przeszedł w ręce kapitału angielsko-belgijsko-amerykańskiego. Jednym z akcjonarjuszów stał się znany przemysłowiec-finansista belgijski Loewenstein. „Tomaszów" wchodzi w orbitę międzynarodową.

W niedługim czasie akcje „Tomaszowa" mają być wprowadzone na giełdę paryską, londyńską i nowojorską.

W skład Zarządu wchodzą pp.: Z. Toeplitz, prezes, Wł. Baruch, inż. H. Ginsberg, Fisher i Lindenberg (obaj z Londynu, w miejsce pp. R. Gualino i P. Gurgo, reprezentujących T-wo „Snia Viscosa"), A. Landsberg, S. Laurysiewicz, Dr. H. Majmon, G. Popelier, L. Toeplitz i inż. F. Wiślicki.

BANK CUKROWNICTWA Spółka Akcyjna w Poznaniu.

Na podstawie uchwały Walnego Zebrania z dnia 28 kwietnia 1928 roku wypłacamy za rok 1927

14% DYWIDENDY

czyli Zł. 14.— od akcji nom. Zł. 100.—

Akcje markowe muszą być wpierw zamienione na akcje złotowe w stosunku nom. Zł. 100.— za nom. Mk. 25.000.—

Kupony akcji złotowych należy w porządku arytmetycznym numerów wyszczególnić na formularzach ku temu przeznaczonych i zaopatrzyć na odwrotnej stronie stampilą firmową lub podpisem przedkładającego.

Dywidenda jest płatna w Centrali Banku w Poznaniu oraz w Oddziałach w Warszawie i Lwowie.

RADA ZARZĄDZAJĄCA MODRZEJOWSKICH ZAKŁADÓW GÓRNICZO-HUTNICZYCH Sp. Akc.

ma zaszczyt zawiadomić WPanów Akcjonarjuszów, że z dniem 10 maja r. b. rozpoczyna wypłatę dywidendy od akcji za rok 1916 po 10 gr. od kuponu jednej akcji 500-markowej oraz 20 gr. od świadectw tymczasowych na jedną akcję 14-złotową.

Wypłatę od akcji markowych za zwrotem kuponu dokonywać będą następujące banki:

1) Bank Handlowy w Warszawie, w m. ul. Traugutta Nr. 9.
2) Bank Związku Spółek Zarobkowych, w m., ul. Jasna 8.
3) Bank Zachodni, w m., ul. Fredry Nr. 6.
4) Powszechny Bank Związkowy w Polsce, Sp. Akc., w m., ul. Niecała Nr. 7.

Wypłatę od świadectw tymczasowych:
Biuro Zarządu n Spółki, w m., ul. Srebrna Nr. 9, od g. 3—4 ppoł.

Bilans Surowy Banku Ziemiańskiego w Warszawie
na dzień 1 kwietnia 1928 r.

STAN CZYNNY.

NAZWA RACHUNKU.		Złote i gr.
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajow.		5.016.523,20
Waluty zagraniczne		1.318.830,97
Papiery wartościowe własne:		
a) poż. państw.	50.373,05	
b) pap. hipotecz.	220.177,96	
c) akcje	1.539.475,72	1.810.026,73
Udziały i akcje w przedsięb. konsorcjalnych		1.926.010,41
Towary		—
Banki krajowe		608.880,99
Banki zagraniczne		405.342,20
Weksle zdyskontowane		25.475.471,23
Weksle protestowane		1.097.231,80
R-ki bieżące (salda debetowe):		
a) zabezpiecz.	24.866.687,67	
b) niezabezpiecz.	2.618.414,87	27.485.102,54
Pożyczki terminowe		7.242,25
Nieruchomości		4.425.068,33
Różne rachunki		10.694.526,65
Koszty, różnice kursowe i t. p.		1.545.522,60
Oddziały		13.487.933,17
Długoterminowe pożyczki hipoteczne		352.391,70
Suma bilansowa		95.656.104,77
Udzielone gwarancje:		
a) listy	7.066.433,62	
b) żyra	3.819.807,99	10.886.241,61
Inkaso		8.596.106,85
Razem		115.138.453,23

STAN BIERNY.

NAZWA RACHUNKU.		Złote i gr.
Kapitały własne:		
a) zakładowy	5.000.000,—	
b) zapasowy	721.768,87	
c) inne rezerwy	—	
d) fund. amortyz.	—	5.721.768,87
Wkłady:		
a) terminowe	17.558.800,77	
b) à vista	24.787.780,83	42.346.581,60
Rachunki bieżące (salda kredyt.)		4.079.486,81
Zobowiązania inkasowe		304.523,91
Redyskonto weksli		13.234.106,11
Banki krajowe		9.442.064,65
Banki zagraniczne		1.053.910,12
Wierzyciele hipoteczni		35.180,93
Różne rachunki		5.150.989,90
Procenty, prowizje i różne zyski		1.659.610,92
Oddziały		12.406.501,02
Listy zastawne (obligacje)		221.379,93
Suma bilansowa		95.656.104,77
Zobowiązania z tyt. udzielonych gwarancji:		
a) listy	7.066.433,62	
b) żyra	3.819.807,99	10.886.241,61
Różni za inkaso		8.596.106,85
Razem		115.138.453,23

III Serja
8% Pożyczki Inwestycyjnej Szkolnej
m. stoł. Warszawy 1925 r.
na sumę
4.300.000
zł. w złocie

według parytetu zatwierdzonego Rozp. Prez. R. P. z dnia 13.X 1927 (Dz Ust. Nr. 88 z dn. 13.X.1927).

Okres umorzenia 25 lat drogą losowań dokonywanych 1 października i 1 kwietnia każdego roku, począwszy od 1 października 1929 r. Prawo przedterminowego wykupu przysługuje Magistratowi m. st. Warszawy od r. 1935.

Obligacje i kupony pożyczki zabezpieczone są całym majątkiem i wszystkiemi dochodami Magistratu m. st. Warszawy i wolne są od podatku od kapitałów i rent i od podatku stemplowego. Obligacje przyjmowane będą po cenie nominalnej jako kaucje przy wszelkich umowach z Magistratem. Kupony płatne z dołu 2 stycznia i 1 lipca każdego roku.

III Serja obejmuje:

4300 sztuk oblig. po zł/zł 860 nom. wart. każda zł/zł 4.128.000
200 „ „ „ „ 430 „ „ „ „ 86.000
400 „ „ „ „ 172 „ „ „ „ 68.000
200 „ „ „ „ 86 „ „ „ „ 17.000
5600 sztuk obligacji na nomin. sumę zł. w złocie 4.300.000

Niżej podpisany Syndykat Banków Polskich ogłasza z dniem 9 maja r. b. publiczną subskrypcję na następujących warunkach:

Subskrypcja trwać będzie od 9 do 16 maja 1928 r.

CENA EMISYJNA 92 proc. wartości nominalnej, z czego 50 proc. przy subskrypcji i 42 proc. dnia 21 maja 1928 r. wraz z należnością za bieżący kupon od dnia 1.I do dnia 21.V. 1928 r.

Po zamknięciu subskrypcji Syndykatowi przysługiwać będzie prawo zrobienia repartycji subskrybowanych obligacyj za zwrotem subskrybentom nadpłaconych sum.

Dnia 21 maja r. b. zostaną wydane subskrybentom za dopłatą reszty należności *oryginalne obligacje z kuponem płatnym dnia 1 lipca 1928 r.*

Subskrypcje przyjmują centrale i oddziały wszystkich niżej podpisanych banków.

SYNDYKAT BANKÓW POLSKICH

Bank Handlowy w Warszawie S. A.
Bank Dyskontowy Warszawski
Bank Związku Spółek Zarobkowych
Polski Bank Przemysłowy
Bank Ziemiański
Powszechny Bank Związkowy
Powszechny Bank Kredytowy
Bank Zachodni
Dom Bankowy D. M. Szereszowski
Kasa Oszczędności m. st. Warszawy.

Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu
Bilans po dzień 31 grudnia 1927 r.

STAN CZYNNY.

Kasa i sumy do dyspozycji:		
a) gotowizna w kasie	3,250,777.14	
b) pozostałość w bankach emisyjnych i P. K. O.	4,734,873.31	7,985,650.45
Kupony		1,815.45
Waluty zagraniczne		1,993,526.30
Papiery wartościowe własne:		
a) papiery państwowe	186,403.54	
b) listy zastawne	694,666.93	
c) obligacje	119,672.67	
d) akcje	2,588,274.23	3,589,017.37
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych		3,751,482.45
Papiery wartościowe ustawowego kapitału zapasowego		609,280.—
Banki Loro:		
a) krajowe	2,374,019.22	
b) zagraniczne	114,341.87	2,488,361.09
Banki nostro:		
a) krajowe	903,890.35	
b) zagraniczne	8,741,788.35	9,645,678.70
Weksle zdyskontowane:		
a) spółdzielni	30,467,507.71	
b) inne	51,599,861.47	82,067,369.18
Weksle protestowane		436,269.06
Rachunki bieżące:		
a) zabezpieczone:		
1. papierami wartościowemi	5,922,636.97	
2. wekslami z 2 podpisami i listami gwar.	7,449,378.75	
3. hipoteką	20,487,647.72	
4. towarami i listami przewozowemi	2,628,994.73	
b) niezabezpieczone	6,724,927.26	
c) rach. bieżące z spółdzielniami	8,620,411.25	51,833,996.68
Pożyczki terminowe		636,884.48
Ruchomości		352,492.77
Nieruchomości		16,816,369.01
Rachunki oddziałów		10,921,796.90
Sumy przechodnie		1,595,575.61
		194,725,565.50
Udzielone gwarancje		
a) listy	7,307,832.14	
b) żyra	831,945.64	8,139,777.78
Inkaso		22,137,737.58
		225,003,080.86

STAN BIERNY.

Kapitały własne:			
a) zakładowy		20,000,000.—	
b) zapasowy		600,000.—	
c) fundusz amortyzacyjny		191,375.—	20,791,375.—
Wkłady:			
terminowe:			
a) spółdzielni	708,720.32		
b) inne ponad 3 miesiące	11,309,626.55		
c) inne od 14 dni do 3 miesięcy	30,243,974.21	42,262,321.08	
a vista		35,665,060.04	77,927,381.12
Rachunki bieżące:			
a) spółdzielni		3,372,823.51	
b) inne		16,903,956.75	20,276,780.26
Zobowiązania inkasowe			1,003,866.05
Redyskonto weksli:			
a) spółdzielni		27,734,766.79	
b) inne		12,914,440.30	40,649,207.09
Banki loro:			
a) krajowe		8,808,807.66	
b) zagraniczne		1,261,370.063	10,070,178.29
Banki nostro:			
a) krajowe		3,769,551.62	
b) zagraniczne		1,570,066.58	5,339,618.20
Przekazy na bank			743,910.47
Wierzyciele hipoteczni			16,008.09
Procenty i prowizje na 1928 r.			615,396.08
Rachunki oddziałów			12,116,789.01
Sumy przechodnie			3,341,592.48
Dywidenda niepodniesiona			144,302.49
Zyski:			
a) z lat ubiegłych		25,109.55	
b) za 1927 r.		1,664,051.32	1,689,160.87
			194,725,565.50
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji:			
a) w listach		7,307,832.14	
b) w żyrach		831,945.64	8,139,777.78
Różni za inkaso			22,137,737.58
			225,003,080.86

Bank Cukrownictwa S. A. w Poznaniu
Bilans na dzień 31 grudnia 1927 r.

STAN CZYNNY

Kasa i sumy do dyspozycji:		
a) gotowizna w kasie	746,468,74	
b) pozostałość w Banku Polskim i P. K. O.	2,892,135.98	
c) pozostałość w Bankach Państwowych	5,314,732.—	8,953,336.72
Waluty zagraniczne:		
banknoty i monety		210,397.29
Papiery wartościowe własne:		98,986.02
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych:		1,270,559.06
Papiery wartościowe ustawowego kapitału zapasowego:		494,707.25
Banki Loro:		
a) krajowe	143,934.75	
b) zagraniczne	179,790.73	323,725.48
Banki Nostro:		
a) krajowe	224,696.66	
b) zagraniczne	3,187,248.03	3,411,944.69
Weksle zdyskontowane:		
a) cukrowni	33,872,149.04	
b) różnych	10,301,301.15	44,173,450.19
Weksle protestowane:		40,277.87
Rachunki bieżące:		
a) cukrowni	40,681,783.14	
b) różnych	6,239,382.90	46,921,166.04
Pożyczki terminowe (hipoteczne):		805,520.90
Ruchomości		100,000.—
Nieruchomości		1,142,000.—
Sumy przechodnie:		314,345.58
Odbiorcy:		
a) krajowi odbiorcy cukru	10,434,468.12	
b) zagraniczni odbiorcy cukru	2,185,785.32	
c) odbiorcy towarów:		
1. cukrownie	443,679.47	
2. różni	67,750.92	13,131,683.83
Dostawcy towarów:		4,841,650.02
Suma bilansowa		126,233,750.94
Udzielone gwarancje:		
a) listy gwarancyjne:		
1. za cukrownie	29,180,124.—	
2. za różnych	715,450.—	
b) żyra:		
1. za cukrownie	32,769,678.36	
2. za różnych	37,380.—	62,702,632.36
Inkaso:		6,875,100.11
Razem		195,811,483.41

STAN BIERNY.

Kapitały własne:		
a) zakładowy	6,000,000.—	
b) zapasowy	1,063,000.—	
c) rezerwa specjalna	200,000.—	7,263.000.—
Wkłady:		
a) terminowe:		
1. cukrowni	2,651,382.38	
2. różnych	5,576,125.45	
b) a vista różnych	2,797,395.02	11,024,902.85
Rachunki bieżące:		
a) cukrowni	22,461,404.32	
b) różnych	3,083,231.95	25,544,636.27
Zobowiązania inkasowe:		5,031.70
Redyskonto weksli:		
a) w kraju:		
1. kredyt normal. w B-ku Polskim i B-ku Gosp. Kraj.	2,104,190.23	
2. kredyt plantatorski w Banku Polskim	13,548,800,—	
3. redyskonto u różnych	14,237,655.74	
b) zagranicą	6,444,520.19	36,335,166.16
Banki Loro:		
a) krajowe	1.674.867.30	
b) zagraniczne	23.031.15	1.697.898.45
Banki Nostro:		
a) krajowe	11,165.50	
b) zagraniczne	6,528,000.—	6,539,165.50
Przekazy na bank:		60,465.09
Fundusz emerytalny i fundusze wieczyste:		28,113.75
Sumy przechodnie:		2,435,765.66
Dywidenda niepodniesiona:		40,069.28
Odbiorcy:		
a) krajowi odbiorcy cukru	1,897,635.92	
b) zagraniczni odbiorcy cukru	525,253.86	
c) odbiorcy towarów:		
1. cukrownie	3,922,453.48	
2. różni	1,209,747.23	7,555,090.49
Dostawcy:		
a) cukrownie za dostarczony cukier:		
1. na rynek wewnętrzny	9,945,094.30	
2. na rynki eksportowe	13,713,045.81	
b) dostawcy różnych towarów	484,441.80	24,142,581.91
Czysty zysk:		3,561,863.83
Suma bilansowa:		126,233,750.94
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj:		
a) w listach gwarancyjnych	29,895,574.—	
b) w żyrach	32,807,058.36	62,702,632.36
Różni za inkaso:		6,875,100.11
Razem		195.811.483.41

Rachunek zysków i strat na dzień 31 grudnia 1927 r.

STRATY.

Koszty handlowe:		
a) wydatki osobowe	3,373,650.34	
b) ciężary socjalne	164,626.23	
c) wydatki rzeczowe	979,714.53	4,517,991.10
Podatki:		
zapłacone za rok 1927	1,293,470.67	
rezerwa z roku 1926	700,000.—	593,470.67
Amortyzacja:		
a) nieruchomości	23,000.—	
b) ruchomości	50,000.—	73,000.—
Odpisy na dłużnikach		48,006.31
Czysty zysk		3,561,863.83
Razem		8.794.331.91

ZYSKI.

Reszta zysków z roku 1926		5,172.21
Procenty i prowizje:		
a) z operacji bankowych	3,814,015.07	
b) z komisowej sprzedaży cukru	3,320,645.79	
c) z komisowej sprzedaży i zakupu innych towarów	1,001,647.02	8,136,334.88
Różnice kursowe:		
a) zyski na papierach wartościowych	394,245.86	
b) różnice kursowe na rachunkach walutowych	81,684.40	475,930.26
Dochód z nieruchomości:	142,465.91	
Administracja nieruchomości	48,266.54	94,199.37
Zwrot sum spisanych na straty		82,695.19
Razem		8.794.331.91

Zarząd:
Leon Brzeski, Władysław Demby, Leopold Hebda, Bolesław Mikulski.

Bank Handlowy w Łodzi S. A.
Bilans na dzień 31 grudnia 1927 roku.

STAN CZYNNY.

Kasa i sumy do dyspozycji:			
a) gotowizna w kasie		809.590.76	
b) pozostałość w Banku Polskim i P. K. O.		832.777,13	
c) pozostałość w Banku Gospodarstwa Krajowego		572,13	
d) kupony		340,—	
e) waluty zagraniczne: banknoty i monety		963.790,35	
f) Banki „Nostro":			
krajowe	Zł. 393.302,54		
zagraniczne	1.923.849,59	2.317.152,13	4.924.222,50
Papiery wartościowe własne:			
a) papiery państwowe		10,030.83	
b) listy zastawne		284,645.72	
c) obligacje		318,378.—	
d) akcje		266,799.61	879,854.16
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjalnych			4,436.97
Papiery wartościowe ustawowego kapitału zapasowego			29,914.44
Banki „Loro":			
a) krajowe		19,337.84	
b) zagraniczne		36.32	19,374.16
Weksle zdyskontowane:			
a) krajowe		8,136,615.62	
b) zagraniczne		239,360.—	8,375,975.62
Weksle protestowane			5.571.—
Rachunki bieżące (salda debetowe)			
a) zabezpieczone:			
1. papierami wartościowemi		480,956.60	
2. wekslami z 2 podpisami i listami gwarancyjnemi		7,832,260.89	
3. hipoteką		2,218,409.50	
4. towarami i listami przewozowemi		1,476,682.48	
b) nie zabezpieczone		848,538.29	12,856,847.76
Pożyczki terminowe			3,160.—
Ruchomości			92,218.95
Nieruchomości			4,606,652.84
Sumy Przechodnie			284,964.28
Suma bilansowa			32,083,192.68
Udzielone gwarancje			1,984,473.70
Inkaso			12,330,572.96
Razem			46,398,239.34

STAN BIERNY.

Kapitały własne:			
a) zakładowy		1,000,000.—	
b) zapasowy		30,000.—	
c) inne rezerwy		1.200.000	
d) fundusz amortyzacyjny		139,040.—	
e) wpłaty na poczet powiększenia kapitału zakładowego		321,502.50	2,690,542.50
Wkłady:			
a) terminowe		4,746,325.23	
b) a vista		4,090,027.64	
Rachunki bieżące (salda kredytowe)		3,352,331.96	
Zobowiązania inkasowe		254,561.47	
Banki „Loro":			
krajowe	Zł. 540,280.37		
zagraniczne	„ 216,307.90	756,588.27	13,199,834.57
Redyskonto weksli:			
a) w kraju:			
w Banku Polskim		1,668,021.59	
u innych		730,525.60	
b) zagranicą		2,217,180.—	4,615.727.19
Banki „Nostro":			
a) krajowe		26,816.18	
b) zagraniczne		10,317,438.91	10,344,255.09
Rachunek Rembursowy			203,268.12
Przekazy na Bank			103,688.72
Kasa Przezorności			290,863.16
Rachunki Oddziałów			59,255.83
Sumy Przechodnie			303,856.28
Dywidenda nie podniesiona			5,080.50
Rachunek Zysków i Strat			266,820.72
Suma bilansowa			32,083,192.68
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancyj			1,984,473.70
Różni za inkaso			12,330,572.96
Razem			46,398,239.34

Naczelny redaktor i wydawca: TADEUSZ KURASIEWICZ.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: **WARSZAWA, ul. Szopena 10—9**

Sp. Akc. Zakładów Graficznych „Drukarnia Polska", Warszawa, Szpitalna 12.